

*Ракевіч В. І., настаўніца пачатковых класаў Галынкаўскай сярэдняй школы
Зэльвенскага раёна Гродзенскай вобласці*

Глеба, яе значэнне

Чалавек і свет. II клас

Мэта: плануецца, што да канца ўрока вучні будуць:

– ведаць азначэнне паняцця «глеба», састаў глебы, значэнне глебы ў прыродзе і для чалавека;

– умець вызначаць уласцівасці глебы, раскрываць элементарныя ўзаемасувязі.

Задачы асобнага развіцця: ствараць умовы:

– для фарміравання паняцця «глеба», для даследавання саставу глебы праз выкарыстанне гульнёвых метадаў і прыёмаў;

– развіцця ўменняў выдзяляць галоўнае ў вывучаемым матэрыяле, агульнавучэбных уменняў і навыкаў — назіранне, параўнанне, аналіз, самакантроль, самаацэнку, фармуляванне асабістых вывадаў;

– фарміравання пазнавальнай цікавасці і развіцця камунікатыўных кампетэнцый вучняў праз работу ў парах;

– выхавання цікавасці да самастойнай эксперыментальнай работы, прывіцця любові да прыроды.

Выкарыстаныя тэхналогіі і метады навучання: тэхналогія праблемнага навучання, даследчая дзейнасць, ІКТ, здароўезберагаючая тэхналогія, часткова-пошукавы метады, практычны метады.

Абсталяванне: вучэбны дапаможнік «Чалавек і свет», 2 клас; міні-лабараторыя (шклянкі з вадой, глеба, сурвэткі, мерная лыжка, спіртоўка, шкло для нагрэву, піпетка); атожылькі кветкі ў гаршчкі і шклянцы, састаўныя часткі глебы (пясок, гліна, перагной, мінеральныя солі), карткі для правядзення гульні «Так, не», тэст.

I. Арганізацыйны этап.

— Дзеці, сёння на ўроку мы з вамі будзем супрацоўнічаць — адкрываць новыя веды разам. Я прапаную на адзін урок ператварыць наш клас у навукова-даследчы цэнтр, дзе мы паспрабуем праявіць сябе ў ролі вучоных і будзем працаваць у лабараторыі. Вы гатовы? Тады не будзем губляць час — нас чакаюць цікавыя адкрыцці.

Да суседа павярніся
І яму ты ўсміхніся.
А цяпер за парту сядзь.
Час урок нам пачынаць!

II. Этап праверкі выканання дамашняга задання.

— Каб даказаць, што мы сапраўды вучоныя і нас невыпадкова запрасілі ў навуковы цэнтр, пакажам, якімі ведамі мы ўжо валодаем.

Выкананне тэстаў.

Група 1 — працуе за кампютарам, выконвае інтэрактыўнае практыкаванне «Ахова вады» (QR-код);

Група 2 — выконвае тэст на картках «Вада. Ахова вады».

1. Што такое вада?

- а) цвёрдае рэчыва;
- б) *вадкасць*;
- в) газ.

2. Укажыце ўласцівасці вады:

- а) *цякучая, празрыстая, не мае олеру, паху, смаку*;
- б) *цякучая, празрыстая, мае блакітны колер, мае пах, смак*.

3. Якое рэчыва раствараецца ў вадзе?

- а) пясок;
- б) яблык;
- в) *цукар*.

4. Якая вада патрэбна людзям для піцця?

- а) салодкая;
- б) чыстая;
- в) салёная.

5. Чым забруджваецца вада?

- а) адходамі з фермаў, заводаў, фабрык;
- б) галінкамі дрэў, каменнем.

III. Актualізацыя суб'ектнага вопыту вучняў.

— Месяц назад сяброўка са мной падзялілася атожылкамі кветкі. Адзін атожылак я пасадзіла ў гаршчок, другі паставіла ў ваду. Параўнайце іх. (*Кветка ў вазоне вялікая, пышная, квітнеючая; атожылак, пакінуты ў вадзе адстае ў развіцці.*)

— Чаму атожылак, які пакінула ў вадзе, адстае ў развіцці? (*Для росту раслін неабходна не толькі вада, але і другія рэчывы, таму расліну неабходна саджаць не ў слоік з вадой, а ў глебу, глеба — апора для раслін.*)

— Як вы лічыце: глеба жывая ці нежывая прырода?

Дзеці спрабуюць вызначыць месца глебы ў прыродзе.

IV. Пастаноўка тэмы і мэты ўрока.

— Паспрабуйце вызначыць тэму ўрока. (*Глеба, яе значэнне ў прыродзе.*)

— Што трэба ведаць? (*Што такое глеба? З чаго складаецца глеба? Якая роля глебы ў прыродзе?*)

— Пошук адказаў на гэтыя пытанні і з'яўляецца мэтай нашага ўрока. Мы будзем адкрываць сакрэты глебы, даведаемся, чаму ў народзе кажуць: «Зямелька — маці наша: і корміць, і поіць, і апранае» (запіс на дошцы).

V. Арганізацыя ўспрымання новага матэрыялу.

1. Гутарка.

— Дзеці, як вы думаеце, што такое глеба? (Адказы вучняў.)

— Зверым вашы адказы з азначэннем вучоных. Разгарніце падручнік на с. 26.

— Якое слова галоўнае ў значэнні паняцця «глеба»? (*Урадлівая.*)

— Як разумеце гэта слова? (Адказы вучняў.)

— Урадлівасць — галоўная ўласцівасць глебы. Высветлім састаў глебы і даведаемся, чаму ўрадлівасць з'яўляецца галоўнай уласцівасцю. Для гэтага прапаную вам выканаць некалькі доследаў. Атрыманую інфармацыю будзем фіксаваць на картах памяці «Састаў глебы» (*дадатак 1*).

2. Практычная работа ў парах.

I варыянта — вучоных-практыкі, выконваюць доследы.

II варыянта — вучоных-тэарэтыкі, назіраюць за доследам, робяць вывады.

Потым мяняюцца месцамі.

Дослед № 1.

— Якую работу трэба выконваць «практыкам»? Якая задача «тэарэтыкаў»?

— Возьмем шклянку з вадой і кінем туды камяк глебы. «Тэарэтыкі», што вы бачыце? (*З глебы выходзяць пазырккі наветра.*)

— Які вывад можна зрабіць? (*У глебе ёсць наветра.*)

— Зафіксуем на картах памяці (*дадатак 2*).

Дослед № 2.

— Возьмем папяровую сурвэтку і насыплем на яе крыху глебы. Прыцісніце яе моцна да сурвэткі. Страсём глебу ў шклянку з вадой. «Тэарэтыкі», што вы бачыце? (*На сурвэтцы засталася невялікая вільготная плямка.*)

— Што даказвае гэты дослед? (*У глебе ёсць вада.*)

— А можа гэта не вада? Хто можа прапанаваць другі спосаб праверкі? (Прапановы дзяцей.)

— Нагрэю глебу, накрытую шклом. Што зараз бачыце на шкле? (*Кроплі вады.*)

Пачатковае навучанне: сям'я, дзіцячы сад, школа

— Пры награванні вада пераўтварылася ў пару, яна асела на шкло, ахладзілася і зноў пераўтварылася ў ваду. Сапраўды, ваша здагадка аказалася правільнай. У глебе ёсць вада. Дапоўнім карту.

Дослед № 3 (выконвае настаўнік).

— Я працягваю награвець глебу. Што вы бачыце і адчуваеце? *(Над глебай з'явіўся дым. У класе распаўсюджваецца непрыемны пах.)*

— Гэта згарае перагной. Дапоўнім карту.

— Паслухайце: пера-гной. Што гніе ў зямле? *(Астаткі раслін і жывых арганізмаў.)*

— Менавіта перагной надае глебе цёмны колер. Чым больш у глебе перагною, тым глеба больш урадлівая. Самая ўрадлівая глеба — чарназём. Слой чарназёму можа дасягаць двух метраў — рост чалавека меншы.

Дослед № 4.

— Памяняемся месцамі. Якую работу трэба выконваць «практыкам»? Якая задача «тэарэтыкаў»?

Вучні выконваюць дослед.

— Возьмем шклянку з вадой і глебай. «Тэарэтыкі», што вы бачыце? Зрабіце вывад. *(На паверхні вады плаваюць астаткі насякомых, смецце, астаткі лістоў. На дне шклянкі асадак.)*

— Што гэта за асадак? Давайце ўважліва разгледзем? *(У глебе ёсць пясок і глеба.)* Дапоўнім карту.

Дослед № 5 (выконвае настаўнік).

— Я бяру некалькі кропель вады са шклянкі, у якой знаходзілася глеба. Змяшчаю на чыстае шкло, награвваю. Што адбылося з вадой? *(Выпарылася.)*

— Паглядзіце на шкло. Што бачыце? *(На шкле засталіся белыя налёты.)*

— Што гэта? *(Соль.)*

— Гэта мінеральныя солі, якія ўтвараюцца пад уздзеяннем мікробаў, якія жывуць у глебе. Дапоўніце карту.

Фізкультмінутка.

— Папрацавалі, а цяпер час адпачыць. У нашым навуковым цэнтры ёсць зала псіхалагічнай разгрузкі, якую мы зараз наведеам.

1. Рухальная.

Мы капалі агарод. (*крок наперад, крок назад*)

Дожджык агарод палье. (*крок наперад, крок назад*)

Зернейка ў зямлю паложым. (*нахілы*)

Хутка тры на два памножым. (*паказаць пальчыкамі*)

Столькі раз нахіл наперад. (*шэсць нахілаў наперад*)

І зацвіў наш агарод. (*пацягнуцца*)

2. Зрокавая, дыхальная.

— Займіце свае месцы. Заплюшчыце вочкі. Уявіце цёмную глебу. Выглянула сонейка і асвятліла ўсё яркім жоўтым колерам. Пайшоў дожджык, застукаў па зямлі. Зялёная-зялёная траўка пацягнулася ўверх. Расплюшчыце вочкі. Вы здзіўленыя, што фізкультхвілінка пра агарод? А гэта мой сакрэт, пра які вы даведаецеся крыху пазней.

VI. Першасная праверка разумення вывучанага.

1. Гутарка з апорай на карты памяці.

— Так, мы даведаліся пра састаў глебы. Назавіце, выкарыстоўваючы карту памяці, з чаго яна складаецца.

— Падумайце: якая галоўная частка глебы? (*Перагной, ён робіць глебу больш урадлівай.*)

— Якое значэнне глеба мае ў прыродзе? (*У глебе жыве мноства жывёл, якія перапрацоўваюць астаткі арганізмаў у мінеральныя рэчывы, неабходныя раслінам.*)

— Ці правільна я вас зразумела, што глеба — найважнейшая частка прыроды?

Пачатковае навучанне: сям'я, дзіцячы сад, школа

— А якой часткай яна з'яўляецца: жывой ці нежывой? (*Нежывая і жывая.*)

— На якія мы пытанні з вамі адказалі?

2. Даследчая работа.

— Я вам адкрыю сакрэт: мы будзем ствараць свой агарод. Цікава? Атрыманыя на практыцы веды прыменім — створым глебу штучным шляхам. Што для гэтага неабходна змяшаць? (*Пясок, гліна, перагной, мінеральныя солі.*)

Работа ў групах.

Група 1. Змяшаць пясок, гліну, перагной, мінеральныя солі.

Група 2. Змяшаць пясок, гліну, мінеральныя солі.

— Параўнаем атрыманыя вынікі. Ці аднолькавая глеба атрымалася? (*Не, адна больш цёмная.*)

— Як вы думаеце, чаму так атрымалася? (*У другой групе не было перагною.*)

— Так, правільна заўважылі.

VII. Замацаванне вывучанага. Кантрольна-ацэначны этап.

Дыдактычная гульня «Так, не».

У розных месцах класа вісяць дзве карткі са словамі «Так», «Не». Кожны вучань атрымлівае выказванне па тэме ўрока. Прачытаўшы, падыходзіць да адной з картак. Настаўнік разам з вучнямі ацэньвае правільнасць выбару.

У склад глебы ўваходзіць вада.

У склад глебы ўваходзіць паветра.

У склад глебы не ўваходзіць паветра.

У склад глебы не ўваходзіць перагной.

Перагной робіць глебу ўрадлівай.

Перагной — гэта адмерлыя расліны і загінуўшыя жывыя істоты.

Глеба можа быць урадлівай без перагною.

VIII. Падвядзенне вынікаў.

- Падвядзём вынік. Як адкажам на галоўнае пытанне ўрока?
- Ці дасягнулі мы пастаўленай мэты?
- Якія адкрыцці мы зрабілі?
- Аб чым раскажаце бацькам, сябрам?

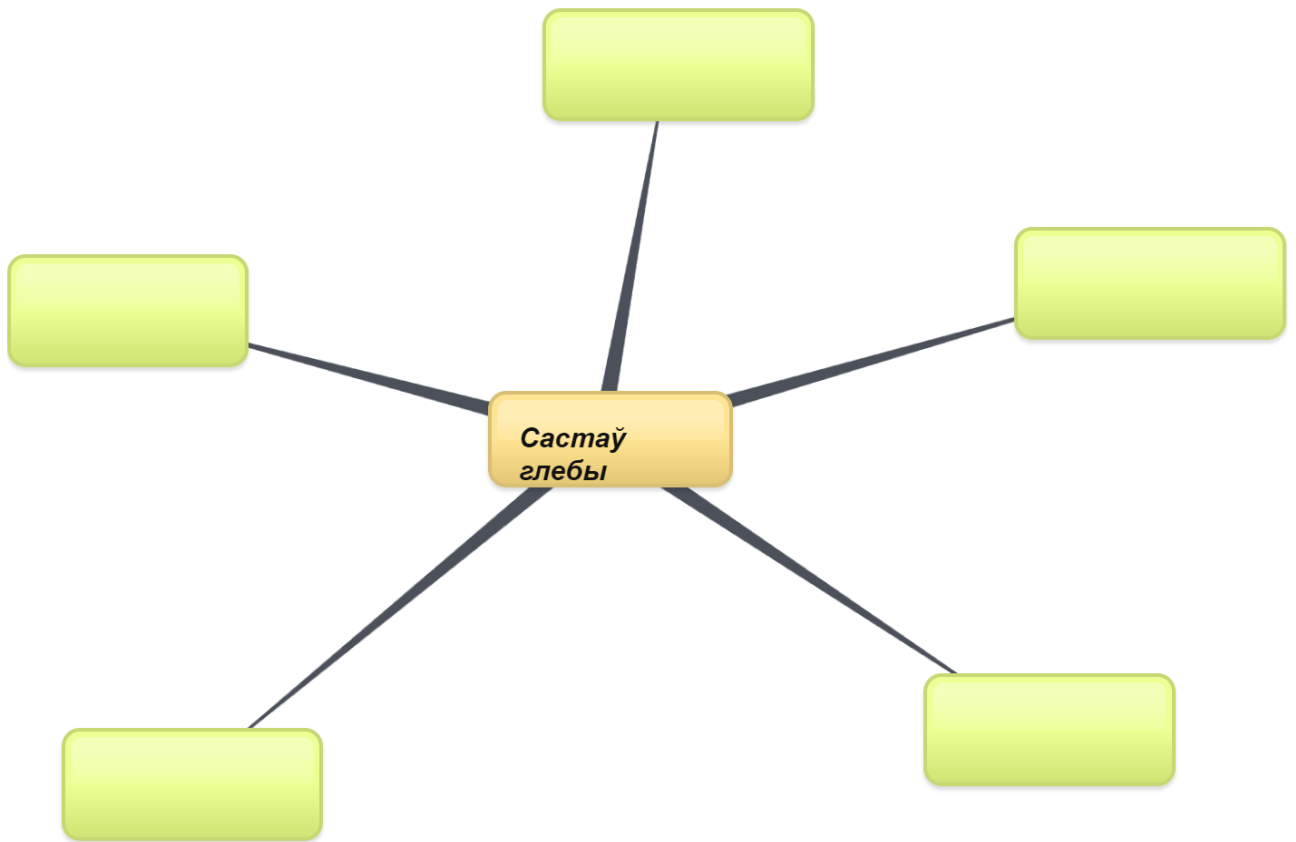
IX. Рэфлексія.

— А зараз схавайцеся ў «домікі» і падумайце, дзякуючы чаму мы змаглі дасягнуць мэты ўрока. Успомніце, чья работа на ўроку вам сёння спадабалася. Падумайце, як вы ацанілі б сябе. Абгрунтуйце свой адказ.

X. Дамашняе заданне.

— Дома вы замацуеце веды з апорай на карту памяці і на матэрыял падручніка (с. 26–29). Па жаданні прыдумайце і намалюйце плакат на тэму «Беражы глебу».

Дадатак 1

Дадатак 2

паветра	вада	перагной	пясок	гліна	солі
					